

Lisa 6 Ainevaldkond „Sotsiaalsed”

Üldalused

Valdkonnapädevus

Sotsiaalsainete pädevusega taotletakse õpilase toimetulekut iseendaga, suutlikkust toimida lähikonnas, valmisolekut ja oskust olla aktiivne ning vastutustundlik kodanik, oskust mõtestada ühiskondlikke suhteid mineviku ühiskondades lähtuvalt ajaloolisest kontekstist ja üldinimlikest väärtustest.

Sotsiaalsainete õpetamise kaudu taotletakse, et põhikooli lõpetaja:

- 1) tunneb huvi kogukonna, rahva ja maailma arengu vastu, mõistab ühiskonnas toimunud ja toimuvate muutuste põhjusi, tagajärgi ja seoseid;
- 2) tunneb huvi enda arengu vastu, hindab ennast adekvaatselt, analüüsib oma võimalusi, usub endasse ja kavandab oma tulevikku, võtab eakohase vastutuse oma tuleviku kujundamise eest, väärtustab loovust ja ettevõtlikkust ning arendab endas neid omadusi ja pädevusi;
- 3) austab demokraatiat ja inimõigusi, teab oma õigusi ja kohustusi, järgib seadusi, üldinimlike väärtusi ja üldtunnustatud käitumisnorme, kujundab oma arvamuse ning on vastutustundlik ja aktiivne ühiskonnaliige, on lojaalne Eesti riigile;
- 4) valdab infootsimise meetodeid, hindab kriitiliselt allikate usaldusväärsust ja teabe sisu; väärtustab teaduspõhist maailmapilti ja kujundab enda seisukoha;
- 5) aktsepteerib inimeste individuaalseid erinevusi, kultuurilist ja maailmavaatelist mitmekesisust, suhtub neisse sallivalt, kui need pole inimväärikust alandavad või inimsusevastased;
- 6) tunnetab oma rolli Eesti kultuuripärandi hoidja ja kandjana, väärtustab inimkonna kultuuripärandit ja aktsepteerib kultuurierinevusi;
- 7) hoolib endast ja teistest, järgib tervislikke eluviise, käitub turvaliselt enda ja teiste inimeste suhtes, hoiab keskkonda, on teadlik tarbija.

Ainevaldkonnakirjeldus

Ajalugu õppides omandavad õpilased kultuuriruumis orienteerumiseks olulisi teadmisi oma kodukoha ja maailma minevikust ning kultuuripärandist. Aine vahendusel suunatakse õpilane teadvustama, analüüsima ja kriitiliselt hindama ning tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende omavahelisi seoseid ja seoseid tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi. Ajaloõpetus kujundab oskust mõista minevikunähtuste mõjul toimuvat arengut.

Inimeseõpetus lõimib õppesisu kõigis kooliastmes, toetades õpilase toimetulekut eakaaslaste hulgas, peres, kogukonnas ja ühiskonnas. Inimeseõpetuse eesmärk on toetada õpilase sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arengut, õppides tundma ennast, kujundama vastutustundlikult oma suhteid, olema terviseteadlik, aus, hooliv ja õiglane. Inimeseõpetuse kaudu kujundatakse esmased teadmised ja hoiakud sotsiaalsest võrdsusest, võrdväärsusest ning naiste ja meeste võrdõiguslikkusest.

Ühiskonnaõpetus omandavad õpilased teadmised, oskused ja hoiakud ühiskonnas toimimiseks ning vastutustundlike otsuste tegemiseks. Õppeaine üldeesmärk on luua eeldused aktiivse kodaniku kujunemiseks ja ühiskonna sidususe tugevnemiseks.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Kõik sotsiaalvaldkonna ained on toeks, et õpilasel areneks suutlikkus analüüsida oma käitumist ja selle tagajärgi, sobival viisil oma tundeid väljendada, aktsepteerida inimeste erinevusi ning arvestada neid suheldes; ennast kehtestada, seista vastu ebaõiglusele viisil, mis ei kahjusta enda ega teiste huve ega vajadusi. Sotsiaalvaldkonna õppeainete kaudu õpitakse tundma ning järgima ühiskondlikke väärtusi, norme ja reegleid, omandatakse teadmisi, oskusi ja hoiakuid sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimeste vastastikustest suhetest, mis aitavad kaasa tõhusale kohanemisele ja toimetulekule perekonnas, eakaaslaste hulgas, kogukonnas ning ühiskonnas. Omandatakse teadmisi majandusest, tööturust, maksundusest, õpitakse tegema otsuseid rahatargalt ja vastutustundlikult. Sotsiaalainete kaudu kujundatakse alus maailmavaateline mitmekesisusega arvestamiseks ning valmisolek dialoogiks erineva maailmavaate esindajatega. Sotsiaalainetes käsitletavate õppeteemade kaudu kujundatakse õpilastes esmane valmisolek märgata ebavõrdsust ühiskonnas ja aidata kaasa võrdõiguslikkuse, sh soolise võrdõiguslikkuse edendamisele.

Üldpädevuste	arengu	toetamine
Sotsiaalainete õppe kaudu kujundatakse ja arendatakse kõiki riiklikus õppekavas sätestatud üldpädevusi.		

- **Õpipädevus** – õpilane õpib kriitiliselt ja loova mõtlemise, leidma infot eri allikatest, hindama selle usaldusväärsust ning kujundama oma arvamust.
- **Suhtluspädevus** – õpilane harjutab arutlemist, väitlemist, koostöist õppimist ja oma seisukohtade põhjendamist nii suuliselt kui kirjalikult.
- **Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogia pädevus** – õpilane õpib analüüsima ajaloolisi ja ühiskondlikke protsesse ka arvulise ja statistilise info kaudu.
- **Digipädevus** – õpilane kasutab digivahendeid info kogumiseks, töötlemiseks ja esitamiseks ning mõistab digikeskkonnas leviva info kriitilise hindamise vajalikkust.
- **Sotsiaalne ja kodanikupädevus** – õpilane õpib mõistma ühiskonna toimimist, osalema demokraatlikes protsessides ja arvestama teiste inimestega.
- **Ettevõtlikkuspädevus** – õpilane arendab oskust algatada projekte, planeerida ja vastutada, sealhulgas rahaga seotud valikuid ja eelarvelisi otsuseid.
- **Kultuuri- ja väärtuspädevus** – õpilane õpib tundma Eesti ja maailma kultuuripärandit, austama eri kultuure ja väärtusi ning kujundama isiklike seisukohti.
- **Enesemääratluspädevus** – õpilane mõtestab oma identiteeti, väärtusi ja rolli ühiskonnas ning õpib tegema teadlikke valikuid oma elu ja karjääri osas.

Läbivad	teemad	sotsiaalainetes
Sotsiaalainete õpetamisel käsitletakse riikliku õppekava läbivaid teemasid:		

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

- elukestev õpe ja karjääri planeerimine (seostamine inimese arenguga, elukutsevalikuga ja ühiskonna muutustega),
- keskkond ja jätkusuutlik areng (ajalooliste ja tänapäevaste keskkonnaprobleemide käsitlemine),
- kodanikualgatus ja ettevõtlikkus (aktiivne osalemine kooli- ja kogukonnaelus, projektipõhine töö),
- kultuuriline identiteet (Eesti ja maailma kultuuripärandi tundmine),
- teabekeskkond (info otsimine, hindamine ja kasutamine), tehnoloogia ja innovatsioon (ühiskonna arengut mõjutanud tehnoloogilised muutused),
- tervis ja ohutus (inimeseõpetuses tervisekäitumise ja turvalisuse teemad),
- väärtused ja kõlblus (ajaloo ja ühiskonnaõpetuse kaudu väärtushinnangute kujunemine).

Õppeainete

lõiming

Sotsiaaalainete valdkonna õpetamisel rakendatakse lõimingut nii valdkonna sees kui ka teiste õppeainetega.

- Valdkonna siseselt lõimitakse ajalugu, ühiskonnaõpetus ja inimeseõpetus: näiteks ühiskondlike protsesside ajaloolised põhjused ja tagajärjed, inimese roll ühiskonnas ning eetiliste väärtuste kujunemine.

Teiste valdkondadega toimub lõiming järgmistes suundades:

- Geograafia: Ajalooliste sündmuste geograafiline kontekst aitab mõista sündmuste toimumispaiku ja nende mõju piirkonna arengule, toetudes kaarditööle ja ruumilistele analüüsidele.
- Kirjandus ja kunst: Kirjandusteosed ja kunstiteosed on väärtuslikud ajaloolised allikad, mis aitavad mõista konkreetse ajastu maailmapilti, väärtusi ja ühiskondlikke hoiakuid. kultuuripärandi mõistmine ja tõlgendamine;
- Loodusained: Teaduslike avastuste ja tehnoloogia arengut tuleb käsitleda ajaloosündmuste taustal, et mõista nende mõju inimkonna elukorraldusele ja majandusele.
- Matemaatika: andmete kogumine, diagrammide ja statistika tõlgendamine, probleemide lahendamine teaduspõhiselt; Statistika ja graafikute kasutamine on oluline vahend ajalooliste andmete analüüsimisel, et teha järeldusi ajalooliste trendide ja sündmuste kohta.
- Kehaline kasvatus – tervisliku eluviisi ja turvalisuse teemad;

Ainevaldkonna õppeained

Ainevaldkonda kuulub kolm õppeainet - ajalugu, inimeseõpetus, ühiskonnaõpetus. Õppeaine nädalatundide jagunemine kooliastmete kaupa:

Tunnijaotuskava:

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Õppeaine	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
Ajalugu		4	6
Inimeseõpetus	2	2	2
Ühiskonnaõpetus		1	2

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

ÕPPEAINE NIMETUS	INIMESEÕPETUS
ÕPPEAINE KIRJELDUS	Inimeseõpetuse eesmärk on toetada õpilase sotsiaalsete ja emotsionaalsete oskuste arengut, õppides ennast tundma, vastutustundlikult oma suhteid kujundama, olema terviseteadlik, aus, hooliv ja õiglane. Inimeseõpetuses käsitletakse inimest ja tema sotsiaalset keskkonda tervikuna. Väärtuskasvatus ja hoiakute kujundamine toimub üksteist mõistvas õhkkonnas ning on suunatud õpilaste positiivse mõtlemise arendamisele oma arengu- ja toimetulekuvõimaluste üle. Soodne sotsiaalne õppekeskkond toetub eelkõige õpilaste isikupära ja isiklike seisukohtade austamisele, võimaluste tagamisele vabaks arvamussavalduseks, initsiatiiviks, osalemiseks ja tegutsemiseks nii üksi kui ka koos teistega.
	TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD
I kooliaste	- Näitab Eesti Vabariigi ja oma kodukoha asukohta kaardil, tunneb Eesti ja kodukoha sümbolikat, olulisi inimesi ja paiku. - Väärtustab enda ja kaaslaste huvisid ning positiivset suhtumist iseendasse. - Mõistab õppimise tähtsust igapäevaelus hakkama saamisel ja tuleviku kavandamisel. - Teab, et inimeste õigustega kaasnevad kohustused. - Mõistab üldtunnustatud käitumisharjumiste ja seaduste järgimise vajalikkust. - Tunneb liiklusreegleid. - Teab erinevaid teabeallikaid, oskab leida infot ja teab, mille põhjal hinnata infoallikate usaldusväärsust. - Märkab inimeste erinevaid omadusi ja arvamusi. - Mõistab sõpruse ja koostöö väärtust ning üksteise eest hoolitsemise ja abistamise vajadust. - Teab, mis on vägivald. Mõistab, et vägivald ei ole lubatud ja oskab vajaduse korral abi leida. - Teab eesti rahvakombeid ja mõistab enda rolli kommete ja tavade hoidja ja kandjana. - Suhtub sallivalt Eestis elavate inimeste keelelistesse ja kultuurilistesse erinevustesse. - Oskab oma tervist hoida. - Teab tervist ohustavaid tegureid, tunneb ära ja oskab hoiduda või keelduda tervist ohustavatest olukordadest. - Oskab planeerida oma tegevusi ja väärtustab aktiivset vaba aja veetmist. - Oskab kasutada lihtsamaid esmaabivõtteid ja kutsuda vajaduse korral abi. - Teab raha teenimise, hoidmise ja kasutamise võimalusi, käitub teadliku ja säästliku tarbijana. - Mõistab keskkonna hoidmise tähtsust ja enda võimalusi selles.
II kooliaste	Teab, et ühiskond mõjutab inimest tervikuna, sealhulgas ka tervisekäitumist ja suhtlemist.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	2. Väärtustab inimeste positiivseid omadusi ning positiivset mõtlemist, mõistab inimeste individuaalseid erinevusi ja on erinevuste suhtes salliv. 3. Mõistab, et murdeea arengutempo on erinev, aktsepteerib oma kehalisi muutusi ja keha eest hoolitsemise vajalikkust. 4. On loov ja ettevõtlik. 5. On iseseisev otsustaja, seostab otsuseid tagajärgedega. Teab, et „ei“ ütlemine on võimalus seista oma õiguste eest. 6. Kirjeldab tõhusaid sotsiaalseid oskusi igapäevaelus. Väärtustab hoolivust, ausust, õiglust, vastutustunnet, üksteise abistamist, sõprust ja armastust vastastikuse toetuse ning usalduse allikatena. 7. Teab, millest suhtlemine koosneb, mõistab avatud suhtlemise eeliseid ja ohtusid ning järgib turvalise suhtlemise reegleid. 8. Mõistab, et konfliktid on osa elust, teab konfliktide võimalikke põhjusi ja tõhusaid lahendusviise mõistab erinevate käitumisviiside tagajärgi. 9. Teab probleemide erinevaid lahendusviise ning mõistab koostegutsemise väärtust. 10. Mõistab meediast tulenevaid ohtusid oma käitumisele ja suhetele ning vastutust oma sõnade ja tegude eest. 11. Mõistab autoriõiguste järgimise vajalikkust. 12. Teab, kuidas leida usaldusväärseid terviseinfo allikaid, ja teab, kust terviseprobleemi korral abi küsida. 13. Väärtustab tervist, tervislikku eluviisi ja keskkonda ning mõistab eluviisi ja keskkonna mõju tervisele. 14. Teab, mis on riskikäitumine, teab riskikäitumist ennetavaid ja soodustavaid tegureid ja riskikäitumise mõju inimese tervisele. Mõistab enda valikute tagajärgi. 15. Mõistab uimastite tarbimisega kaasnevaid riske, väärtustab tervislikku elu uimastiteta ja teeb tervislikke valikuid.
III kooliaste	1. Teab, kuidas ühiskond mõjutab inimeste tervisekäitumist, suhtlemist ja õppimist. 2. Mõistab inimese arengut murde- ja noorukieas. 3. Teab, kuidas kujundada ja hoida positiivset suhtumist iseendasse. 4. Väärtustab enese arendamise vajadust ja elukestvat õpet, mõistab oma võimalusi ja vastutust enda elutee kujundamisel. 5. On loov ja ettevõtlik. 6. Mõistab, et inimene on sotsiaalne olend, mõistab normide vajalikkust ühiselus. Väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet aktiivse ühiskonnaliikmena. 7. Teab, et inimesed erinevad rahvuse, soo, vaimse ja füüsilise suutlikkuse ning vaadete ja usutunnistuste poolest; on erinevuste suhtes salliv. 8. Teab, et ühiskond kaitseb laste tervist ja heaolu seadustega. 9. Kasutab terviseinfo saamiseks teaduspõhiseid allikaid ja spetsialistide abi. 10. Väärtustab positiivseid suhteid, nende loomist ja hoidmist. Mõistab ja aktsepteerib inimliku läheduse erinevaid avaldumisviise. 11. Mõistab ja aktsepteerib seksuaalse arengu individuaalsust, seksuaalse identiteedi erinevaid avaldumisvorme ja seksuaalõigusi. 12. Mõistab füüsilise, vaimse ja sotsiaalse tervise vastastikust seost ja neid mõjutavaid tegureid. 13. Mõistab eluviisi, keskkonna ja pärilikkuse mõju tervisele ning tervisliku eluviisi ja turvalise käitumise tähtsust igapäevaelus. 14. Väärtustab partnerite vastutustundlikku käitumist seksuaalsuhetes. Oskab leida infot seksuaaltervist puudutavate küsimuste kohta.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Hindamine	Praktilised tööd: Hinnatakse õpilase oskust rakendada teoreetilisi teadmisi praktikas, tööprotsessi korrektsust, tulemuse kvaliteeti ja esitlusoskust. Hindamisel pööratakse tähelepanu nii töö planeerimisele, teostamisele kui ka analüüsile. Loovülesanded: Hinnatakse õpilase loovust, originaalsust, ideede genereerimise oskust, probleemilahendusvõimet ja eneseväljendusoskust. Tunnitöö: Hinnatakse õpilase aktiivsust tunnis, osalemist aruteludes, ülesannete lahendamise kiirust ja täpsust ning suutlikkust seostada õpitut varasemate teadmistega. Oluline on ka õpilase panus rühmatöösse ja koostöö teiste õpilastega. Töövihiku harjutused: Hinnatakse õpilase arusaamist õpitust, oskust iseseisvalt ülesandeid lahendada ning korrektsust ja täpsust. Teoreetilised teadmised: Hinnatakse õpilase faktiteadmisi, arusaamist mõistetest ja seostest ning oskust neid teadmisi rakendada. Hindamine võib toimuda suuliste vastuste, kirjalike tööde, testide või muude meetodite abil.	
	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
2.klass	<u>Mina</u> • kirjeldab enda huvisid ja tegevusi • põhjendab, miks on vaja endasse positiivselt suhtuda • teab, et inimesed on erinevad nii bioloogiliselt kui ka sotsiaalselt ning märkab inimeste sarnasusi ja erinevusi <u>Mina ja tervis</u> • toob näited tervist hoidvast käitumisest (hügieen, karastamine, mitmekesine toit, uni ja puhkus ning kehaline aktiivsus) ja selgitab tervist hoidva käitumise vajalikkust	<u>Mina</u> Mina. Oma tugevuste (sh tunnused, omadused ja tegevused) välja toomine. • Diskussioon ja vastavasisuline laste- ja/või noorsookirjanduse lisalugemine. • Paaristöö, diskussioon väikestes rühmades; enesehindamine. • Mõttekaart • Loovtöö: visuaalne pilt. • Õppemängud (n liikumismängud). • Individuaalne töö: Õpilane paneb kirja 15 asja, mis talle enda juures meeldib. • Rühmatöö. Meie huvid ja lemmiktegevused. <u>Mina ja tervis</u> Tervis. Tervise eest hoolitsemine. Tervislik eluviis: mitmekesine toit, piisav uni ja puhkus, kehaline aktiivsus. Keha eest hoolitsemine. • Diskussioon teemakohase lasteluule ja -kirjanduse katkendite või multifilmide üle. • Dramatiseering, juhtumianalüüs. • Multifilmid: Jänku- Juss

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	• nimetab mõningaid haiguste tunnuseid • teab hädaabi numbrit ja oskab vajaduse korral kutsuda abi <u>Mina ja minu pere</u> • kirjeldab enda ja pereliikmete ülesandeid kodus, toob näiteid üksteise abistamisest ja pereliikmetega arvestamisest • toob näiteid oma õigustest ja kohustustest peres, koolis ja ühiskonnas	• Jutu kirjutamine: Mida teen oma tervise hoidmiseks? • Õppemängud. • Arutelu: une olulisusest ja tutvumine lapse unenormidega. • Paaristöö. Plakat. Tervislik eluviis. • Joonistus. Hügieen ja hügieenivahendid. Terve ja haige inimene. • Diskussioon: nakkuslike ja mittenakkuslike haiguste tunnuste eristamine. • Näiteks multifilmid: • Jussil on tuulerõuged. • Kõik on sinu kätes. • Diskussioon: Kuidas toimin, kui jään haigeks? Abi saamise võimalused. Vajadusel abi kutsumine. • Juhtumianalüüs. • Rollimäng. • Paaristöö: dialoogi koostamine, kuidas helistada hädaabinumbrile näidise alusel. • Diskussioon: Millal helistada hädaabinumbrile? • Video vaatamine ja arutelu. Hädaabinumbrile helistamine. <u>Mina ja minu pere</u> Kodu. Erinevad pered. Pereliikmete tegevus ja rollid. Hoolitsemine, abistamine, kaasamine ja pereliikmetega arvestamine. • Diskussioon ja rühmatöö • vastavasisulise lasteluule ja/või lastekirjanduse alusel. • Õppemängud. • Rollimäng. • Multifilm: Jänku-Jussi väike heategu. • Õpetaja juhitud arutelu, miks on oluline iga pereliikme panus kodus? Vastutus, õigused ja kohustused peres, koolis ja lähiümbruses. • Mõttekaart: Minu õigused kohustused kodus, koolis ja lähiümbruses. • Lastega filosoferimine: õigus, kohustus, vastutus.
--	---	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	<u>Mina ja Eesti</u> • leiab kaardilt Eesti ja kodukoha • nimetab Eesti Vabariigi pealinna ja sünnipäeva • teab, kes on Eesti Vabariigi president • tunneb ära, kirjeldab ja kujutab kodukoha ja Eesti Vabariigi sümbolikat • teab ja tutvustab oma kodukoha olulisi inimesi ja paiku • võrdleb rahvakombeid minevikus ja tänapäeval, nt mardipäev, kadripäev, jõulud, vastlapäev, jaanipäev jt • toob näiteid oma klassis või kodukohas elavate inimeste tavadest ja kommetest • selgitab, kuidas õpilane saab ise olla kommete ja tavade hoidja	<u>Mina ja Eesti</u> Eestimaa ja kodukoht. Eesti pealinn. Eesti Vabariigi sünnipäev. Eesti president. Multifilmid: • Jänku-Juss Vabariigi aastapäeva paraadil. • Jänku-Juss ja Vabadussõda. • Jänku-Juss ja kangelased. • 23. Juuni on võidupüha. • 14. Juuni on leinapäev Eesti Vabariigi riiklikud, rahvuslikud ja kodukoha sümbolid Video: • -Mina ka: Eesti, • - Mina ka: Eestimaa, • Luuletuse kirjutamine Eestile kasutades riigi sümboleid ja sõnu. • Joonistus: Minu Eesti. • Joonistus: Eesti ja kodukoha lipp ning vapp. • Viktoriin: Eesti. Oma kodukoha olulised paigad ja inimesed. • Õppekäik. • Õppekäigu järgselt nähtust üheskoos kollaaži loomine. Eesti rahvakombed ja tavad minevikus ja tänapäeval. • Õpiprojekt (infootsing): rahvakombed minevikus ja tänapäeval. • Multifilmid: • Jussi jaanipäev. • Jussi mardipäev. • September on teadmispäev • Lühijutu kirjutamine ja joonistamine: Kuidas tähistan (nt kadripäeva, mardipäeva). • Tähtpäevade alias. • Rühmades miniuurimused rahvakommete kohta. Kodukoha inimeste tavad ja kombed. Oma klassi tavad. Sallivus erinevustesse. • Teemapäev: kodukohas elavate inimeste tavad ja kombed. • Teemakohane loovtöö. • Multifilmid:
--	---	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	Jussi sõber Ghanast. Juss saab seitsme-aastaseks. Jussi õpetaja sünnipäev. Enda roll tavade ja kommete hoidja ja kandjana. • Õpiprojekt: meie klassi tavad ja kombed nüüd ja 10 aasta pärast. • Arutelu: millised tähtpäevi tähistatakse õpilaste peredes ja kodukohas ning kuidas? Millised on kodukoha tavad ja kombed tulevikus? <u>Mina aeg ja asjad</u> Mina: aeg ja aja planeerimine. Mina ja asjade väärtus teiste väärtuste seas. • Individuaaltöö. Päeva- ja nädalakava. • Arutelu: millistest tegevustest koosneb õpilase päev ja nädal. Millised tegevused on kõige olulisemad ja mis vähem olulisemad, kuidas aega jagada. • Loovtöö - oma elu ajatelg. • Multifilm: Jussi ja Jassi varandus • Diskussioon ja rühmatöö: vastavasisulise lasteluule ja/või lastekirjanduse alusel. • Paaritöö: näited aja kulu ja seisu kohta. • Teemapäev: kodukohas kasutatavate asjade väärtus lähtudes nende loomiseks või ehitamiseks tehtust. Erinevad meeled oma õpitegevuse ja vaba aja tegevuse kavandamisel. • Loovtöö: isiklik õpimapp - mina ja minu meeled õppimisel. • Multifilm: Jänku-Jussi viis meelt. • Viis meelt. Keelekümbluskeskus. https://e-koolikott.ee/rest/uploadedFile/2590/Viis_meelt.pdf • Arutelu allika põhjal: Bibi tahab mängida. Aga kus on ta sõbrad? • Võistlusmäng grupitööna: milleks on vaja matemaatikat/ inglise keelt/ inimeseõpetust ... (ja teisi õppeaineid), et olla tark ja tubli?
--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		Oma õpitegevuse eesmärkide seos oma huvide ja võimetega. Oma igapäevalikute seos oma tuleviku eesmärkidega. • Individuaalne õpimapp. Sõnastab mõne oma huviga seoses eesmärgi, mida soovib saavutada. Selgitab mida eesmärgi saavutamiseks teha plaanib. Kindla ajavahemiku järel selgitab kuidas ta eesmärgi saavutamine õnnestus ja mida võinuks teha teisiti. • Loovülesanne. Mina suurena.
3.klass	<u>Mina:</u> • põhjendab, miks on vaja endasse positiivselt suhtuda • teab, et inimesed on erinevad nii bioloogiliselt kui ka sotsiaalselt ning märkab inimeste sarnasusi ja erinevusi • nimetab inimeste õigusi ja nendega kaasnevaid kohustusi • toob näiteid oma õigustest ja kohustustest peres, koolis ja ühiskonnas <u>Mina ja tervis:</u> • toob näiteid terviseriskidest ja teab kuidas püsida terve • selgitab ja demonstreerib õpituatsioonis esmaabi võimalusi, nt haav, kukkumine, ninaverejooks, põletus, putukapiste • teab hädaabinumbrit ja oskab vajaduse korral kutsuda abi <u>Mina ja teised:</u>	Mina. Igäühe väärtuslikkus. Positiivne suhtumine endasse. • Diskussioon ja paaristöö • vastavasisulise lasteluule ja/või lastekirjanduse alusel. • Loovtöö: plakat, poster. • Mõistekaart. • Teemapäev. • Õpitsenaarium: • Sallivus https://sisu.ut.ee/opitsenaariumid/sallivus Inimeste erinevused: bioloogiline ja sotsiaalne. Sallivus. Vaimne, füüsiline ja sotsiaalne tervis. Tervislik eluviis. Terviseriskid. Hoidumine tervist ohustavatest olukordadest. Esmaabi. Abi saamise võimalused. Diskussioon. Mõistekaart. Rühmatöö. Rollimängud.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	• toob näiteid käitumisnormidest ja seadustest, mida tal tuleb järgida • põhjendab käitumisnormide ja seaduste järgimise vajalikkust • demonstreerib õpituatsioonis üldtunnustatud käitumisnormide ja seaduste täitmist • tunneb liikluses turvalisust tagavaid märke ja tähiseid • kirjeldab ja demonstreerib turvalisust tagavate liiklusreeglite järgimist • märkab liiklusohutlikke kohti ja olukordi kooliteel ja koduümbruses ning pakub lahendusi turvalisuse tagamiseks • teab, et vägivallal on eri vormid; • selgitab, mida vägivaldne käitumine võib endaga kaasa tuua • teab abi saamise võimalusi inimväärlikust alandava käitumise puhul, sh kiusamine ja vägivald; • demonstreerib õpituatsioonis abi saamise ja abistamise võimalusi vägivalla korral • selgitab sõpruse, koostöö, üksteise eest hoolitsemise ja üksteise abistamise vajalikkust <u>Mina: teave ja asjad.</u> • loetleb erinevaid teabeallikaid • leiab infot erinevatest allikatest	Reeglid ja käitumisnormid. Seadused. Üldtunnustatud käitumisnormide ja seaduste järgimine. Käitumisnormide ja seaduste järgimine koolis ja lähiümbruses. Liiklusreeglid ja nende järgimine. Turvaline käitumine liikluses koduteel ja koduümbruses. Vägivald ja selle erinevad vormid. Vägivaldse käitumise negatiivsed tagajärjed. Abi saamise võimalused koolikiusamise ja teiste vägivaldse käitumise ilmingute korral. Sõprus ja sõpruse hoidmine. Koostöö vajalikkus. Hoolitsemine ja abistamine ning prosotsiaalse käitumise väärtustamine. Heategemine ja heategevus. Teave. Erinevad teabeallikad. Teabeallikate kasutamine. Teabeallikate usaldusväärsus. Meedia kasutusvõimalused ja ohud. Turvaline meediavahendite kasutamine. Raha. Raha teenimine, kasutamine ja laenamine.
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	- võrdleb erinevaid teabeallikaid usaldusväärsuse ja teabe sisu väärtuse poolest - kirjeldab meediaga, sealhulgas sotsiaalmeediaga seotud võimalusi ja ohte - selgitab ja demonstreerib kokkulepitud reeglite järgimist digivahendite abil teabe otsimisel - teab, mis on raha teenimine, säästmine, kasutamine ja laenamine - hoiab keskkonda, selgitab keskkonna hoidmise võimalusi, nt jäätmete vähendamine ja sorteerimine, vee ja energia tarbimine	Vastutus. Oma kulutuste plaanimine. Keskkonna hoidmise võimalused säästlikul tarbimisel. Enda võimalused keskkonna hoidmisel lähiümbruses. Töö erinevate teabeallikatega. Diskussioon, paaristöö, rühmatöö. Rollimäng.
5.klass	<u>Tervis:</u> - Selgitab tervise tähendust ja seda mõjutavaid tegureid. Nimetab tervist mõjutavaid füüsilisi, vaimseid ja sotsiaalseid tegureid. - Seostab peamisi tervisenäitajaid inimese tervisliku seisundiga (nt une kvaliteet, stress, kehatemperatuur, pulss, kehamassiindeks). Nimetab mõõdetavaid ja hinnangulisi tervisenäitajaid; selgitab, kuidas erinevad tervisetegurid tervist mõjutavad. - Teab, et meedia saab mõjutada inimeste tervisekäitumist, toob näiteid. Mõistab reklaamide eesmärke, eristab arvamust faktist. - Toob näiteid tegevustest, mis muudavad elukeskkonna turvaliseks, soodustavad kehalist aktiivsust ja tervislikku toitumist.	Tervis. Tervise olemus. Tervise aspektid: füüsiline, vaimne, sotsiaalne tervis. Tervist mõjutavad tegurid - eluviis, pärilikkus, keskkond, tervishoid. Arutelu klassis- seosed Mõõdetavad ja hinnangulised tervisenäitajad. Stress. Stressiga toimetulek. Prakiline töö klassis: tervisenäitajate mõõtmine, pikkus, kaal, vererõhk, pulss. Meedia osa tervisega seotud otsustes. Terviseteemalised veebilehed. Tervislik eluviis. Tervist toetavad tegevused: tervist toetav toiduvalik, füüsiline aktiivsus, uni ja puhkus.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	• Toob näiteid, kuidas meedia abil saab suurendada inimeste kehalist aktiivsust. • Selgitab keha eest hoolitsemise vajalikkust. <u>Murdeiga ja kehalised muutused:</u> • Nimetab murdeas toimuvaid füüsilisi ja emotsionaalseid muutusi. • Toob näiteid erinevast arengutempost murdeas. <u>Turvalisus ja riskikäitumine:</u> • Toob näiteid elu ja tervist ohustavatest teguritest ja teab, kuidas neid vältida, hoidub riskikäitumises. • Selgitab, miks on normid, sh liikluseadus kohustuslik kõigile ning järgib neid.	Praktiline töö : Päevaplaani koostamine, toidupüramiidi koostamine töövihiku juhendi järgi Turvaline elukeskkond (sh meedia) ja tervislik eluviis. Keha eest hoolitsemine (karastamine ja hügieen). Praktiline töö: Infovoldiku koostamine töövihiku ja õpetaja juhiste järgi. Rühmatöö; etteantud sõnadega jutukese koostamine õpitud teemade kohta. Murdeiga elukaas. Murdeea olulisus. Murdeea füüsilised ja emotsionaalsed, vaimsed ja sotsiaalsed muutused. Igäihel oma tempo. Toimetulek muutustega. Suguline küpsus ja soojätkamine. Viljastumine, rasedus, lapse sünd. Muutustega seonduvate kehaosade ja elundite nimetused ja toimimise põhimõtted, sh sugurakkude valmimise seos lapsesaamisvõime ja seksuaalsusega. Positiivne suhtumine kehasse ja oma keha eest hoolitsemine. Rühmatöö: murdeea rõõmud ja mured. Praktiline töö: raamatukogus tutvuda murdeateemaliste raamatutega, valida üks, mida tutvustad teistele. Riskikäitumine ja selle liigid (sh terviseriskid). Ohutus kodus, koolis, avalikus ruumis, sh tule-, vee- ja elektriõhutus. Riskikäitumist ennetavad ja soodustavad tegurid. Video vaatamine ja arutelu. <u>Hädaabinumbrile helistamine.</u> Reeglid ja normid. Seadused (sh liikluseadus). Reeglite ja normide vajalikkus.
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	• Toob näiteid meediaga seotud ohtudest. • Teab, mis on autoriõigused ja et need on seadusega kaitstud, miks peab autoriõigusi järgima ja mida võib endaga kaasa tuua autoriõiguste eiramine. • Otsib, leiab ja esitab usaldusväärsetest allikatest terviseteemalist infot, järgides autoriõigust. • Kirjeldab tubaka, alkoholi ja teiste uimastite tarbimise kahjulikku mõju tervisele. • Demonstreerib õpituatsioonis, kuidas keelduda ennast ja teisi kahjustavast tegevusest, kasutades tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi. <u>Haigused ja esmaabi:</u> • Toob näiteid, kuidas enda käitumisega ennetada haigestumist.	Rühmatöö: tutvumine kooli sisekorra eeskirjadega, arutelu miks selliseid reegleid on vaja. Meedia (sh reklaami) mõju otsustele. Meediaohud ja nende vältimine ning abi saamise võimalused. Interneti ohud ja võimalused. Praktiline töö: Mõistekaardi koostamine. Autoriõigused. Autoriõiguste seadus. Autoriõigused ja õpilane. Praktiline töö: Kokkuvõtva infovoldiku koostamine õpetaja juhendamisel. Usaldusväärsed infoallikad. Infootsing (sh terviseteemaline) usaldusväärsetest infoallikatest. Internet, selle turvaline kasutus. Uimastid. Uimastite kahjulik mõju tervisele, otsustele ja käitumisele. Tervislikud valikud. Illegaalsed ja legaalsed uimastid. Tubaka, alkoholi ja teiste levinud uimastite tarbimisega seotud riskid tervisele. Kofeiini ja/või teisi erguteid sisaldavate jookide (sh kohv, energiajoogid, energiavesi) mõju tervisele (sh sõltuvuse võimalik kujunemine). Praktilised harjutused töövihikus. Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused (sh sotsiaalsed toimetulekuoskused vägivalla ja uimastiennetuses). Oskus öelda “ei”, selle ütleamise ja väljendamise viisid. Otsused/Otsustamine. Otsuste tagajärjed. Vastutus oma otsuste eest. Kaaslaste mõju otsustele. Koolikiusamine. (füüsiline, verbaalne, kaudne küberkiusamine). Kiusamisega hakkamasaamine ja abi saamise võimalused. Õppefilm, video. Peaasi.ee keskkond.
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	Demonstreerib õpituatsioonis esmaabivõtteid, teab, kust otsida vajaduse korral abi.	Haigestumise põhjused. Haigestumise vältimise viisid. Haigused: nakkus- ja mittenakkushaigused, viirushaigused. Õnnetused. Õnnetuste vältimine. Esmaabi. Abi kutsumine. Tervis - inimese väärtuslikum vara. Õppefilmid. Praktiline töö: viktoriini koostamine ja läbiviimine. Võimalusel 5.klassi Tervisepäeval osalemine Raplamaal.
	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
6.klass	<u>Mina ja suhtlemine</u> - Selgitab, kuidas enesehinnang kujuneb. Mõistab enesehinnangu olemust. Saab aru, et enesehinnang on osa tema minapildist. - Selgitab enda erinevate omaduste arendamise võimalusi. Oskab nimetada enda erinevaid omadusi. Mõistab, et ennast saab pidevalt arendada. - Mõistab oma võimalusi algetada ettevõtmisi ja toob näiteid ettevõtlikust tegutsemisest. Mõistab, et tema ise saab suunata oma tegevusi. Seostab ettevõtlikkust tulevase tööeluga. Õpib tundma oma huvisid ning seostama neid tulevikuga <u>Suhtlemine</u> - Kirjeldab, millest suhtlemine koosneb. Mõistab suhtlemise olemust. Toob näiteid suhtlemise komponentide kohta - Eristab mitteverbaalseid ja verbaalseid suhtlemisvahendeid	Enesetundmine. Mina-pilt (kirjeldav ja hinnanguline osa). Enesehinnang. Enesehinnangu kujunemine. Eneseanalüüs. Füüsilised ja psüühilised omadused. Oma omaduste ja väärtuste selgitamine ja arendamine. Väärtused, väärtushinnangud. Huvid. Võimed. Ülesanne: intervjuu läbiviimine töövihiku juhendi alusel, klassis arutelu. Kogemused. Väärtushinnagute mõju suhete loomisel. Ettevõtlikkus, selle väljendumine tegutsemisel. Ettevõtlikkuse tähtsus igapäevaelus ja ühiskonnas. Ettevõtlikkus ja tööelu. Ülesanne: Piltide järgi analüüsida milliseid väärtusi pildil kujutatakse. Loovülesanne: Minu tulevik aasta, 5 aasta, 10 aasta pärast. Vajadused suhtlemiseks. Suhtlemise komponendid. Teabevahetus. Suhtluskaaslase tajumine. Mõjutamine. Släng. Teabekanalid. Uurimus: töövihiku ja õpetaja juhendi alusel teabekanalite tajumine Verbaalsed ja mitteverbaalsed suhtlemisvahendid. Diktsioon ja intonatsioon.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	ning analüüsib nende vastastikuseid seoseid Mõistab suhtlemise kompleksust. • Eristab kehtestavat, agressiivset ja alistuvat käitumist ning mõistab nende käitumisviiside mõju suhetele. Iseloomustab erinevaid käitumisviise. Teab, et tal on õigus öelda „ei“, ja demonstreerib õpituatsioonis „ei“ ütlemist oma tervise kaitsel ja õiguste eest seismisel. Demonstreerib õpituatsioonis, kuidas keelduda ennast ja teisi kahjustavast tegevusest, kasutades tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi. Nimetab kahjustavaid käitumisviise. Selgitab, kuidas enese eest seista ilma teisi kahjustamata. • Teab, mis on eelarvamused ja stereotüüpsed hoiakud, ja tunneb need ära. Toob näiteid eelarvamuste mõjust igapäevaelus. Toob näiteid, kuidas eelarvamused mõjutavad igapäevasuhtlust. • Toob näiteid turvalisest suhtlemisest igapäevaelus, sh internetis ning lahendab õpituatsioonis teemakohaseid probleeme. Mõistab enda vastutust erinevates suhtluskeskkondades. • Toob esile arengulisi individuaalseid erinevusi, mõistab inimeste erivajadusi. Nimetab inimeste erivajadusi. • Toob näiteid hoolivast, ausast, õiglasest ja vastutustundlikust käitumisest. Selgitab miks sõbralik käitumine on kasulik.	Parasiitsõnad, žestid, miimika. Suhtlejate kaugus. Aktiivne kuulamine. Eneseavamine ja emotsioonide väljendamine. Agressiivne käitumine, alistuv käitumine, kehtestav käitumine. Oskus öelda EI. Kehtestamise põhimõtted. Käitumisviiside mõju suhetele. Vabandamine. Rühmatöö: etteantud juhendi järgi lavastada näidend. Eelarvamused. Diskrimineerimine. Vabanemine eelarvamustest. Eelarvamuste ja stereotüüpide mõju suhetele. Rühmatöö: Lauamäng Internet kui teabekanal. Interneti võimalused ja ohud. Turvaline internetikasutus. Viisakas, austav ja hooliv suhtlemine. Kehtestav käitumine ja oskus öelda EI internetis. Inimeste erinevused. Vajadused. Väärtused. Erivajadused. Sallivus. Levinumad erivajadused. Eelarvamused. Praktiline ülesanne: Koos keskkonnas Peaasi.ee, hiljem vestlus leitud info kohta. Õiglus, vastutus, hoolivus, ausus.
--	---	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	• Demonstreerib õpituatsioonis sotsiaalsete oskuste tõhusat kasutamist. Nimetab sotsiaalseid oskusi, toob näiteid sotsiaalsete oskuste kohta. • Demonstreerib õpituatsioonis, kuidas oma tundeid empaatiliselt ja suhteid tugevdavalt väljendada. Mõistab, et kõik tunded on normaalsed. Oskab oma tundeid väljendada ennast ja teisi kahjustamata <u>Konfliktid ja probleemilahendus</u> • Selgitab konflikti häid ja halbu külgi. • Kirjeldab tõhusaid ja mittetõhusaid konfliktide lahendusviise. Valib õpituatsioonis konflikti lahendamiseks sobiva käitumisviisi. • Näeb ühe probleemi lahendamise erinevaid võimalusi. Nimetab erinevaid probleeme. Toob näiteid erinevate tõhusate probleemilahenduste kohta. Lahendab loovalt ja koostöiselt probleeme ja toob esile erinevate lahenduste eelised ning puudused. • Kirjeldab, kuidas kaaslased võivad mõjutada otsustamist. Nimetab mõjutamise viise. • Toob näiteid, milliste tagajärgedeni võivad erinevad otsused viia. Mõistab enda vastutust oma otsuste ja tegude eest. <u>Positiivne mõtlemine</u>	Tõhusad sotsiaalsed oskused: üksteise aitamine, abi küsimine ja vastuvõtmine, jagamine, koostöö, sallivus ja hoolitsemine, koostöö ja toetav mõtteviis. Eneseavamine ja emotsioonide väljendamine. Risk eneseavamisega. Tõhus sotsiaal-emotsionaalne eneseväljendus. Usaldus suhetes. Sõprus. Empaatia. Konflikt kui suhte probleem. Konfliktide põhjused, tagajärjed, lahendamise viisid. Tõhusad ja mittetõhusad konfliktide lahendamise viisid. Konflikti lahendamise meelespea. Konfliktide lahendamise erinevad lahendused. Otsuste langetamine ja erinevate lahendusviiside kaalumise otsustamisel. Koostöise tegevuse võimalused ja eelised. Probleemilahenduste tõhusad ja ebatõhusad sammud. Kriitika. Kaaslaste mõju otsustele. Abistav ja kahjustav mõju. Grupi surve. Mõjutamine. Mõjutamise viisid (ähvardamine, äraostmine, nõu andmine, kingituste tegemine, vastuteene ootamine, veenmine). Toimetulek vägivallega, sh kiusamisega, abi saamise võimalused. Vastutus.
--	---	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	Märgab ja toob näiteid enda positiivsete omaduste kohta. Märgab ja toob näiteid teiste positiivsete omaduste kohta.	Positiivne mõtlemine ja mõtlemisviis. Optimism, motiveerimine, enesekindlus. Positiivne suhtumine endasse ja teistesse.
Hindamine	Praktilised tööd: Hinnatakse õpilase oskust rakendada teoreetilisi teadmisi praktikas, tööprotsessi korrektsust, tulemuse kvaliteeti ja esitlusoskust. Hindamisel pööratakse tähelepanu nii töö planeerimisele, teostamisele kui ka analüüsile. Loovülesanded: Hinnatakse õpilase loovust, originaalsust, ideede genereerimise oskust, probleemilahendusvõimet ja eneseväljendusoskust. Tunnitöö: Hinnatakse õpilase aktiivsust tunnis, osalemist aruteludes, ülesannete lahendamise kiirust ja täpsust ning suutlikkust seostada õpitut varasemate teadmistega. Oluline on ka õpilase panus rühmatöösse ja koostöö teiste õpilastega. Töövihiku harjutused: Hinnatakse õpilase arusaamist õpitust, oskust iseseisvalt ülesandeid lahendada ning korrektsust ja täpsust. Teoreetilised teadmised: Hinnatakse õpilase faktiteadmisi, arusaamist mõistetest ja seostest ning oskust neid teadmisi rakendada. Hindamine võib toimuda suuliste vastuste, kirjalike tööde, testide või muude meetodite abil.	
7.klass	<u>Inimese areng ja murdeiga</u> - Kirjeldab pärilike ja keskkonnategurite, nt elukeskkonna, ümbritsevate inimeste ja hariduse mõju inimese arengule ja otsustele; - Seostab inimese kasvamist ja arengut pärilike ning keskkonnateguritega; - Selgitab inimese arengut murde- ja noorukieas ning eristab seda täiskasvanueast <u>Inimene, valikud, õnn</u> - Selgitab, mis on minapilt ja enesehinnang; - Toob näiteid teguritest, mis kujundavad minapilti ja enesehinnangut; - Analüüsib ennast oma väärtuste, isikuomaduste, võimete ja huvide	Areng, küpsemine, kasvamine, õppimine, pärilikkus, keskkonna mõju, inimese valikud, keel, aju, inimese võimed, mälu. Ühiskonna mõju inimese kasvamisele ja arengule. Inimese elukaar. Murde- ja noorukiea koht elukaars. Murde- ja noorukiea iseloomulikud tunnused. Suguküpsus, sootunnused, keha muutumine, sugu ja sooline käitumine. Emotsioonid. Paaristöö. Artiklite kirjutamine etteantud teemadel seinalehe vormistamiseks. Minapilt - kirjeldav ja hinnanguline aspekt minapildist. Ülesanne; Ennast tutvustav jutuke. Positiivse minapildi kujundamine, emotsioonid.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	põhjal ning seostab seda valikutega elus; - Analüüsib inimese võimalusi ja vastutust oma elutee kujundamisel; <u>Inimene ja rühm</u> - Mõistab, et inimene on sotsiaalne olend, toob näiteid rühma kuulumise ja rühmas suhtlemise olulisusest; - Toob näiteid erinevate rühmade normidest ja reeglitest, mis toetavad ühiselu toimimist; - Analüüsib enda rolli, õigusi ja kohustusi erinevates rühmades; - kirjeldab rühma mõju käitumisele, sh sõltumatuse ja autoriteedi olemust inimsuhetes, demonstreerib õpitu olukorras toimetulekut rühma survega; <u>Turvalisus, tervise- ja riskikäitumine</u> - Analüüsib tegureid, mis aitavad säilitada inimese vaimset heaolu, märkab ohte, oskab kaaslast toetada ja vajaduse korral abi otsida; - Analüüsib laste heaolu mõjutavaid tegureid oma kogukonnas, teeb ettepanekuid, kuidas kogukonnas paremini seista laste heaolu eest; - Analüüsib uimastitega seotud riskikäitumise tagajärgi inimese	Eneseanalüüs, teadlikud valikud ja vastutus elus. Enesekasvatuse võtted. Väärtused ja väärtushinnangud. Enesearendamine oma elutee kujundamisel. Positiivne suhtumine endasse ja teistesse kui heaolu alus. Rühm. Erinevad rühmade liigid. Erinevad rollid, reeglid ja normid rühmas. Inimeste õigused ja kohustused erinevates rühmades. Rühma kuulumine, selle positiivsed ja negatiivsed küljed. Koostöised ja võistluslikud rühma tegevused. Hoolivuse, austuse, õigluse ja vastutustunde väärtustamine koostöises tegevuses. Konformsus. Sõltumatus. Autoriteet. Sõprus. Kohanemisvõime. Toimetulek rühma survega ennast ja teisi kahjustavates olukordades. Rühmtöö Rollimängud Inimese heaolu komponendid (sh vaimne heaolu). Laste heaolu mõjutavad tegurid (materiaalne, füüsiline, vaimne, sotsiaalne) kogukonna tasandil. Lapse ja noore vaimse heaolu tõstmise võimalused koolis ja kogukonnas. Tervislik söömine, kehalise aktiivsuse võimalused, riskid ja nende vältimine. Paaristöö: kollaaZ etteantud teemal
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	toimetulekule ning sekkumise võimalusi indiviidi ja ühiskonna tasandil; Toob näiteid seadustest, mis kaitsevad laste õigusi, tervist ja heaolu, ning analüüsib õiguste ja kohustuste seoseid;	Uimastitega seotud riskikäitumise ennetamine indiviidi tasand: tõhusad sotsiaalsed oskused ja keeldumisoskused. Uimastitega seotud riskikäitumise ennetamine: kogukonna ja ühiskonna tasand. Lapse õigused ja kohustused peres, koolis ja ühiskonnas. Laste ja noorte õigusi, tervist ja heaolu kaitsvad seadused. Eesti õiguskord ja julgeolek. Tutvumine ja arutelu klassis: Eesti lastekaitse seadus, Inimõiguste ülddeklaratsioon, Lapse õiguste konventsioon, Eesti Vabariigi põhiseadus.
	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
8.klass	<u>Tervise käitumine:</u> - Toob näiteid füüsilise, vaimse ja sotsiaalse tervise vastastikustest seostest. - Toob näiteid olulisematest tervisenäitajatest; analüüsib enda tervises seisundit tervisenäitajate põhjal ning kavandab vajaduse korral muudatusi eluviisis. - Analüüsib ja toob näiteid eluviisi, keskkonna ja pärilikkuse mõjust tervisele ning eristab tervislikke ja ebatervislikke otsuseid igapäevaelus. - Analüüsib tervisekäitumise mõju füüsilisele, vaimsele ja sotsiaalsele tervisele. - Teab, mille põhjal ära tunda teaduslikku tervisealast infot; analüüsib ja hindab erinevate tervisealaste infoallikate, tervisetoodete ja ravivõtete usaldusväärsust. - Analüüsib kehalise aktiivsuse mõju tervisele.	Tervis kui heaoluseisund. Terviseaspektid: füüsiline sotsiaalne ja vaimne heaolu. Terviseaspektide seosed ja tasakaal. Objektiivne ja subjektiivne tervisenäitaja. Ülesanne: iseenda objektiivsed ja subjektiivsed tervisenäitajad ning analüüs. Rahvastiku tervis. Eluviis, tervist mõjutavad tegurid, elukeskkonna mõju tervisele. Ülesanne: unepäeviku täitmine ja selle analüüs. Sugu ja tervisekäitumine, terviselane abi. Ülesanne: klassi tervisekäitumine. Tervisealased infoallikad ja teenused. Tervise infoallikate usaldusväärsus. Sotsiaalreklaam ja kommertsreklaam. Ülesanne: sotsiaalreklaam (plakat + video või helifail). Kehaline aktiivsus tervise tugevdajana. Kehaline vormisolek ja sobiva kehalise aktiivsuse valik.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		Ülesanne: kehalise aktiivsuse plaani koostamine ja analüüs. Toitumise mõju tervisele. Toitumist mõjutavad tegurid. Toitained. Ülesanne: toidupäeviku täitmine ja analüüs. Mõtted, tunded ja tegevused vaimse heaolu toetamiseks. Stress ja sellega toimetulek. Kriis ja selle etapid. Ülesanne: mõttekaardi koostamine. Inimese ökoloogiline jalajälg ja selle vähendamine koolis. Ühiskondlikult kasulikud tegevused tervise edendamiseks. Ülesanne: noorte tervist edendavate tegevuste kaardistamine lähikeskkonnas.
	- Analüüsib toitumise mõju tervisele. - Analüüsib tegureid, mis aitavad säilitada inimese vaimset heaolu, märkab ohte, oskab kaaslast toetada ja vajaduse korral abi otsida. - Toob näiteid keskkonnateadlikest tegevustest ning rakendab mõnda nendest enda kodukohas või koolis. <u>Suhted ja seksuaalsus:</u> - Selgitab suhete loomise, säilitamise ja lõpetamise võimalusi ennast ja teisi kahjustamata. - Kirjeldab ja toob näiteid erinevatest tunnete ja läheduse avaldumisviisidest, nt meeldimine, sõprus, armumine, armastus. - Analüüsib suhtevägivalla avaldumisvorme ja põhjusi, teab, kuidas käituda lähisuhtevägivalla korral ning toob näiteid abi saamise võimalustest. - Selgitab seksuaalsuse olemust, inimese seksuaalset arengut ning selle individuaalsust. - Mõistab erineva seksuaalse orientatsiooni ja soolise identiteediga inimeste õigust	Suhe, suhte liigid. Suhte loomise toimimisviisid. Tervete ja turvaliste suhete hoidmine. Ülesanne: rollimäng - suhte loomine ja hoidmine. Läheduse avaldumine inimese elukaares. Armastus paarisuhtes. Armumine. Ülesanne: sõpruse plakati koostamine. Ohumärgid suhtes, lähisuhtevägivalla liigid. Lahendused ja abi lähisuhtevägivalla korral. Ülesanne: kohtinguvägivalla vormide tuvastamine. Seksuaalsus, seksuaalne minapilt, seksuaalsuse mitmekülgsus, seks, seksuaalsuse trepp. Seksuaalne suundumus, seksuaalsed erinevused. Inimese bioloogiline sugu,

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	võrdsele ja lugupidavale kohtlemisele. • Toob näiteid turvalisest seksuaalkäitumisest ja seksuaalõigustest . • Analüüsib turvalise seksuaalkäitumise ja abi saamise võimalusi. • Toob esile seksuaalkäitumisega seotud müütide ja soostereotüüpsete hoiakute mõju inimese tervisekäitumisele. <u>Turvalisus, tervise- ja riskikäitumine:</u> • Demonstreerib õpituatsioonis inimväärlikust alandavale käitumisele reageerimise viise ja abi saamise võimalusi. • Analüüsib uimastitega seotud riskikäitumise tagajärgi inimese toimetulekule ning sekkumise võimalusi indiviidi ja ühiskonna tasandil. • Demonstreerib õpituatsioonis esmaabi osutamist ja oskab vajaduse korral otsida abi.	sotsiaalne sugu, sooroll, soostereotüüp, sooline mitmekesisus. Turvaline seksuaalkäitumine. Vastutus. Seksuaalvahekord. Rasestumisvastased meetodid. Seksuaalsel teel levivate haiguste vältimine. Suguelundite ehituse ja talitluse seos suguküpsuse saabumise, viljakuse ja rasestumisvastaste meetoditega. Seksuaalõigused, seksuaalne enesemääramisõigus. Seksuaaltervis.ee veebilehe ja sotsiaalmeedia kontodega tutvumine, lühivideote vaatamine. Ülesanne: rasestumisvastaste vahendite võrdlemine ja kondoomi kasutamine mulaažil. Ühiskond ja seksuaalsus. Seksuaalsus meedias. Seksuaalkäitumisega seotud müüdid. Ülesanne: seksuaalsusega seotud ohud internetis. Riskikäitumine ja prosotsiaalne käitumine. Oskused riskikäitumise kontrollimiseks. Koolikiusamine ja -vägivald. Ohvri aitamine. Ülesanne: kiusamisjuhtumite analüüs. Uimastid, uimastite toime avaldumine. Sõltuvus ja sõltuvuskäitumine. Müüdid uimastite kohta. Uimastite tarvitamisega seotud riskid. Ei ütlemine. Ülesanne: uimastite kahjulikkust tutvustav plakat. Esmaabi osutamine õnnetusjuhtumite ja traumade korral. Turvaline käitumine ohuolukorras, ohutuse põhimõtted. Praktilised harjutused. Ülesanne: esmaabi teemalise video loomine.
--	--	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Hindamine	Praktilised tööd: Hinnatakse õpilase oskust rakendada teoreetilisi teadmisi praktikas, tööprotsessi korrektsust, tulemuse kvaliteeti ja esitlusoskust. Hindamisel pööratakse tähelepanu nii töö planeerimisele, teostamisele kui ka analüüsile. Loovülesanded: Hinnatakse õpilase loovust, originaalsust, ideede genereerimise oskust, probleemilahendusvõimet ja eneseväljendusoskust. Tunnitöö: Hinnatakse õpilase aktiivsust tunnis, osalemist aruteludes, ülesannete lahendamise kiirust ja täpsust ning suutlikkust seostada õpitut varasemate teadmistega. Oluline on ka õpilase panus rühmatöösse ja koostöö teiste õpilastega. Töövihiku harjutused: Hinnatakse õpilase arusaamist õpitust, oskust iseseisvalt ülesandeid lahendada ning korrektsust ja täpsust. Teoreetilised teadmised: Hinnatakse õpilase faktiteadmisi, arusaamist mõistetest ja seostest ning oskust neid teadmisi rakendada. Hindamine võib toimuda suuliste vastuste, kirjalike tööde, testide või muude meetodite abil.
-----------	--

AINEKAVA: AJALUGU (5.–9. KLASS)

Õppeaine kirjeldus

Ajaloo õppimise käigus omandatakse pädevused, mis on vajalikud oma elu korraldamiseks ajalooteadvuse toel ühiskonnale omases ajaloolises kultuuris. Ajalooõpetus toetab ajaloolise mõtlemise kujunemist. Ajalooline mõtlemine tähendab suutlikkust märgata tähenduslikkust ajaloos, oskust kasutada esmaallikaid tõendusmaterjalina, tunda ära muutusi ja ajaloosündmuste järjepidevust, analüüsida põhjust ja tagajärgi, tajuda ajaloolist konteksti ja mõista ajalooliste tõlgenduste eetilist mõõdet.

Ajaloo õppimist alustatakse sissejuhatusest ainesse. Ajalooõpetuses omandavad õpilased kultuuriruumis ning ajaloolises keskkonnas orienteerumiseks vajalikke teadmisi ja oskusi. Õpilasi suunatakse uurima, teadvustama, analüüsima, kriitiliselt hindama ning tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende seoseid omavahel ja tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjust. Ajalooõpetusega alustades lähtutakse huvi äratamisest, õpitava õpilasele tähenduslikuks tegemisest.

Põhikooli ajalooõpetus on kronoloogilis-temaatiline. Õppeaine algab sissejuhatava algõpetusega ning jätkub muinas- ja vanaaja, keskaja, uusaja ning lähiajaloo õppimisega. Eesti ajalugu õpitakse lõimituna maailma ajaloo kursusesse. Ainekavas eraldi esitatud Eesti ajaloo teemasid käsitletakse põhjalikult ja süsteemselt ning tõmmatakse paralleele maailma ajalooga.

Käsitluse põhimõte on liikumine lähemalt kaugemale, alustades kodukoha ajaloost, kus on oluline luua käsitleva teema ja paikadega isiklik seos. Ajalooõpetusel on kronoloogiline, poliitiline, majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline ja ideede dimensioon. Põhikoolis tähtsustatakse õpilasele jõukohast, inimesekeskset ajalookäsitlust, eluolu ja kultuuri teiste ajalooõpetuse dimensioonide ees. Maailma ajalugu käsitletakse valitud teemade kaudu, millega ei taotleta ajalooperioodidest tervikpildi kujunemist. Tähtis on luua seosed mineviku ning nüüdisaja ajaloosündmuste ja -nähtuste vahel ning kujundada arusaam, et minevikku pöördumata on raske mõista tänapäeva, nt kriisikollete olemust, Eesti ajaloo

sõlmküsimusi, Eesti iseseisvuse ning selle kaitsmise ning teisalt võõrvallutuste mõju erinevatel perioodidel. Õpitakse väärtustama kohalikku kultuuripärandit, inimeste iseotsustamise õigust ja vabadust, analüüsima eetilisi valikuid ja mõistma hukka agressiooni ja okupatsiooni ning kõiki inimsusevastaseid kuritegusid.

Õpilaste maailmapilti rikastab ainetevaheline lõiming ning lähedaste teemade lõimitud käsitlemine, lähtudes erinevatest aspektidest.

Ajalooõpetuse kaudu laiendatakse teadmisi, omandatakse ajaloolist sõnavara ja kujundatakse erinevaid oskusi:

- 1) oskus orienteeruda ajas ning analüüsida ajaloolise keskkonna kujunemist;
- 2) ajaloo mõistete tundmine ja kontekstis kasutamise oskus;
- 3) ajaloo kohta küsimuste esitamise ning neile vastamise oskus;
- 4) funktsionaalne kirjaoskus, kriitilise mõtlemine oskus, arutlusoskus, järelduste tegemise ja seoste loomise ning oma seisukoha kujundamise ja põhjendamise oskus;
- 5) empaatia, oskus asetada end kellegi teise olukorda ajastut arvestades; koostöö- ja konfliktilahendusoskus;

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

6) allikaanalüüs ja ajalookaardiga töötamise oskus, erinevatest teabeallikatest info leidmise, kasutamise ja hindamise oskus, suulise ja kirjaliku eneseväljenduse ning IT-vahendite kasutamise oskus.

Oskuste kujundamine ajalooõpetuses on pidev protsess ning seda tehakse erinevate õppeteemade ja õppemeetodite kaudu. Oskuste saavutatuse taset kirjeldatakse ajaloo õpetamise eesmärkidena kooliastmeti.

Ajalootundides tutvustatakse õpilastele erinevaid ajalookäsitusi ja avatakse nende kujunemise tagamaid. Mõistmaks, et ajalookirjutamine sõltub ajast ja ajaloouurija seisukohast, tuleb kujundada kriitilist suhtumist erinevatesse mõtteviisidesse ning võrrelda ajaloosündmuste ja -nähtuste käsitlemist erinevates allikates.

Sissejuhatava ajalooõpetuse kaudu tehakse tutvust minevikuga õpilasele tähenduslikus ja arusaadavas vormis, äratatakse õpilaste huvi mineviku vastu, õpitakse märkama ja ära tundma minevikujälgi – ajalooallikaid – ja mõistma, et ajalugu ongi meie kõigi ühine lugu. Alustatakse ajas orienteerumise oskuse kujundamisega, nn suure pildi loomisega, mida pidevalt uute teadmistega täiendatakse. See aitab õpilastel paigutada oma ajalooteadmised korrastatult konteksti, ajaloolisesse aega, näha oleviku seoseid mineviku ja tulevikuga, näha ja hinnata minevikku ajalooliselt oma ajastu kontekstis. Seejärel õpitakse mõistma, et jutustus minevikust on kellegi tõlgendus, mitte mineviku täpne kirjeldus. Õpitakse küsima, kas erinevad vaatenurgad ja arusaamad on olemasoleva tõendusmaterjali ja senise uurimisseisu alusel võrdsest asjakohased. Ajalooõpetus peab olema avatud muutuste raamistik, erinevaid narratiive toetav, mis vastab erinevatele küsimustele ja kohaneb uute eeldustega. Õpilased õpivad mõistma, et erinevast positsioonist vaadates võib minevikku tõlgendada erinevalt, õpivad eristama propagandistlikke tõlgendusi ja mõistavad, et kõik allikad ei ole võrdsest usaldusväärsed ning kõik tõlgendused ei ole asjakohased.

Püsivalt tuleb pöörata tähelepanu õpioskuste arendamisele. Ainekava annab õpetajale vabaduse otsustada teemade käsitlemise sügavuse üle.

Hindamise alused

Hindamine on õppeprotsessi osa, mille kaudu toetatakse õpilase õppimist ja arengut.

Ajaloos hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi tähtsamate ajaloosündmuste ja -nähtuste analüüsi nõudvate ülesannete kaudu. Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, selle tõlgendamist ja võrdlemist, kommenteerimist ning usaldusväärsuse üle otsustamist. Arutluse puhul hinnatakse kirjutise vastavust teemale, ajastu- ja teemakohaste faktide teadmist, võrdlemise, seoste loomise ja järelduste tegemise oskust ning isikliku suhtumise väljendamist põhjendatud argumentide toel.

II KOOLIASTE

TAOTLETAVAD TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD

1. Teab, ajaloo periodiseerimise põhimõtteid ning et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline.
2. Teab, et ajaloosündmustel ja -nähtustel on põhjused ja tagajärjed.
3. Kasutab ajaloo mõisteid kontekstis.
4. Teab näiteid kodukoha minevikust.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

5. Teab, et Eesti ei ole alati olnud iseseisev ning teab olulisi sündmusi ja isikuid Eesti omariikluse kujunemisloos.
6. Mõistab, kuidas kujunes inimasustus.
7. Mõistab, et teadus ja tehnika on pidevas arengus ja mõjutavad inimesi ning ühiskonnaelu.
8. Oskab asetada end minevikus elanud inimese olukorda ning saab aru, et erinevast rollist vaadates on maailm erinev.
9. Teab, et eri aegadel on ühiskonnas olnud erinevad väärtussüsteemid, mida ei ole õige hinnata tänapäeva kontekstis.
10. Teab, mis tunnused on iseloomulikud demokraatlikele ja mittedemokraatlikele ühiskonnavormidele ajaloos.
11. Teab, millist liiki allikatest saab mineviku kohta teavet ja milliste tunnuste järgi saab allikate usaldusväärsust hinnata.
12. Teab näiteid kodukoha kultuuri pärandist, olulisi inimesi ja nende rolli kodukoha kultuuriloos.
13. Märkab ja väärtustab minevikupärandit Eestis ja mujal.
14. Teab, kuidas meditsiin ja inimeste teadmised tervisest on aja jooksul muutunud.
15. Teab näiteid, kuidas inimkond on minevikus keskkonda mõjutanud.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
5. klass	AJAARVAMINE JA ALLIKAD Kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt: e.Kr., p.Kr, sajand, aastatuhat jt Teab, et ajalooallikad jagunevad suulisteks, esemelisteks, kirjalikeks ja audiovisuaalseteks ning toob nende kohta näiteid ISIKUD JA ELUOLU MINEVIKUS Kasutab perekonnaloo uurimisel eritüübilisi allikaid Paigutab ajateljele isikliku elu sündmusi, ajaloosündmusi ja -perioode, kasutades õigesti ajaühikuid; lahendab ajatelje abil ülesandeid Toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus Teab ja esitleb lugusid oma kodukoha minevikust Teab mõnda inimeste ajaloolist asulat, kirjeldab selle tekkimise ja kujunemise põhjusi Kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat Toob näiteid, kuidas ühiskonna ja	Ajaarvamine ja ajaskaala. Ülesanded: oma elu sündmuste ja ajalooliste sündmuste paigutamine ajateljele, ajamõistete kasutamine suuliselt ja kirjalikult, ajatelje täitmine töölehel. Ajalooallikate liigid. Ülesanded: allikate sorteerimine rühmatöös, kodust või koolist näidete otsimine, allikate vaatlemine ja arutelu nende tähenduse üle. Perekonnaloo uurimine. Ülesanded: intervjuu pereliikmega, vanade fotode ja dokumentide uurimine, lihtsa sugupuu koostamine. Ajatelje koostamine ja kronoloogia. Ülesanded: isikliku ja ajalooliste sündmuste paigutamine ajateljele, küsimustele vastamine ajatelje põhjal. Sündmuste ja protsesside mõistmine. Ülesanded: piltide või tekstide analüüs, arutelud, näidete toomine isikliku elu ja ajaloo seostena. Kodulugu ja kohalik ajalugu. Ülesanded: kohalike lugude uurimine, lühiesitluse või plakati koostamine, klassis jutustamine. Muistsed asulad. Ülesanded: kaarditöö, asula piltide vaatlus, arutelu tekkimise ja kujunemise põhjustest. Ajaloolise asula kujutamine. Ülesanded: olemasoleva joonise lugemine, oma skeemi joonistamine, arutelu asula ehituse üle. Igapäevaelu minevikus. Ülesanded: võrdlustabel „enne ja nüüd“,

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu Nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos Toob näiteid ajaloomälestistest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised Toob näiteid ravivõtete ja tervishoiu kohta eri aegadel Toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus Nimetab Eesti iseseisvumisega seotud sündmusi ja isikuid	arutelud klassis, illustratsioonide kasutamine. Ajaloolised isikud ja kultuurilugu Ülesanded: ettekanded, arutelud, argumenteeritud kirjalikud vastused isikute tähtsuse kohta Kultuuripärand. Ülesanded: fotode analüüs, arutelu mälestiste tähtsusest, võimalusel õppekäik mälestise juurde. Tervis ja meditsiin ajaloos. Ülesanded: tekstide ja piltide analüüs, võrdlus tänapäeva ravivõtetega. Inimene ja loodus ajaloos. Ülesanded: juhtumite vaatlemine, arutelud, lihtsate põhjus-tagajärg seoste loomine. Eesti iseseisvumine Ülesanded: ajatelje koostamine, isikute rolli arutelu, tekstide analüüs.
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

6. klass	AJALOOLISED ÜLEVAATED JA ALLIKAKRIITIKA Iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust. Teab, et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline, nimetab ajalooperioode ja sündmusi, mis on aluseks ajaloos periodiseerimisele, põhjendab oma valikut Kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost Kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis Nimetab teaduse ja tehnika arengut mõjutanud tähtsamaid avastusi ja leiutisi ning selgitab nende tähtsust Teab näiteid erinevatest ühiskonnaelu vormidest antiikajal ja kirjeldab nende erisusi Teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas Nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos	Allikakriitika Ülesanded: erinevate allikate võrdlemine, küsimuste koostamine allikate kohta, rühmaarutelu usaldusväärsuse üle. Ajaloo periodiseerimine Ülesanded: sündmuste rühmitamine perioodideks, põhjenduste kirjutamine, klassi arutelu perioodide üle. Põhjuse-tagajärje ajaloo Ülesanded: skeemide koostamine, juhtumianalüüs, arutelud klassis Ajalooline narratiiv Ülesanded: lühijutustuse või kirjaliku töö koostamine mõistete kasutamisega, klassis lugude esitamine. Teaduse ja tehnika areng. Ülesanded: rühmatöö leiutiste teemal, seoste leidmine igapäevaeluga, plakati koostamine. Antiikühiskonnad Ülesanded: võrdlustabelid, tekstide ja piltide analüüs, arutelud antiikühiskonna ja tänapäeva erinevustest. Maailmapildi muutumine ajaloos Ülesanded: rollimängud, ajalooliste olukordade arutelu, tekstianalüüs. Ajaloolised isikud ja kultuurilugu Ülesanded: ettekanded, arutelud, argumenteeritud kirjalikud vastused isikute tähtsuse kohta
------------------------	---	--

HINDAMINE

Praktilised tööd: Hinnatakse õpilase oskust rakendada teoreetilisi teadmisi praktikas, tööprotsessi korrektsust, tulemuse kvaliteeti ja esitlusoskust. Hindamisel pööratakse tähelepanu nii töö planeerimisele, teostamisele kui ka analüüsile.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Loovülesanded: Hinnatakse õpilase loovust, originaalsust, ideede genereerimise oskust, probleemilahendusvõimet ja eneseväljendusoskust.

Tunnitöö: Hinnatakse õpilase aktiivsust tunnis, osalemist aruteludes, ülesannete lahendamise kiirust ja täpsust ning suutlikkust seostada õpitut varasemate teadmistega. Oluline on ka õpilase panus rühmatöösse ja koostöö teiste õpilastega.

Töövihiku harjutused: Hinnatakse õpilase arusaamist õpitust, oskust iseseisvalt ülesandeid lahendada ning korrektsust ja täpsust.

Teoreetilised teadmised: Hinnatakse õpilase faktiteadmisi, arusaamist mõistetest ja seostest ning oskust neid teadmisi rakendada. Hindamine võib toimuda suuliste vastuste, kirjalike tööde, testide või muude meetodite abil.

III KOOLIASTE

TAOTLETAVAD TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD

1. Eristab ajalooperioode ning iseloomustab neid põhitunnuste kaudu.
2. Mõistab ajaloosündmuste tähenduslikkust, toob esile sündmuste ja protsesside põhjusi ja tagajärgi ning jätkuvuse ja muutuste näiteid.
3. Seostab kodukoha ajalugu Eesti ja Euroopa ajalooga, teab Eesti ajaloo pöördepunkte.
4. Mõistab Eesti omariikluse kujunemist ja arengut Euroopa ajaloo taustal.
5. Mõistab tänapäeva Euroopa ja Ameerika Ühendriikide kujunemislugu ja arengut ning riikide mõju maailmas.
6. Analüüsib inimeste igapäevaelu ja ühiskonna elu muutumist ning linnade tähtsuse kasvu.
7. Mõistab teaduse ja tehnika arengu mõju inimeste eluviisile ja ühiskonnaelu valdkondadele.
8. Mõistab kolonialismi ja rahvastikurände põhjusi ja tagajärgi minevikus ja tänapäeval globaalse ajaloo perspektiivis.
9. Analüüsib inimese sotsiaalseid ja ühiskondlikke rolle minevikus ja tänapäeval, individuaalse eneseteostuse piiranguid ja võimalusi lähtuvalt ühiskonna arengust.
10. Mõistab, kuidas on kujunenud ja toiminud demokraatlik ühiskond minevikus, võrreldes tänapäevaga.
11. Mõistab, kuidas inimese käsitus on ajas muutunud.
12. Kogub ajalooalast informatsiooni, töötab eritüübiliste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid kriitiliselt, teeb informatsiooni põhjal järeldusi.
13. Eristab poliitilisi õpetusi, teab nende kujunemislugu.
14. Analüüsib kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ja mõistab üksikisiku rolli kultuuripärandi kandjana.
15. Analüüsib inimese tervisekäitumise muutumist ajaloos.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

16. Mõistab inimtegevuse ja keskkonna vastastikust mõju ajaloos.

	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
7. klass	KESKAEG Iseloomustab põhitunnuste kaudu keskaega kui ajalooperioodi Nimetab romaani ja gooti kunsti stiili tunnuseid ning tunneb need ära arhitektuuris. Toob allikate põhjal esile ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid. Arutleb ajaloosündmuste üle ning põhjendab oma seisukohta. Selgitab, kuidas Euroopa muutused mõjutasid Eesti ala. Võrdleb eluolu maal ja linnas keskaegsel ajal. Analüüsib inimeste valikuid isikute näitel. Toob näiteid keskaegsest kultuuripärandist ja kodukoha pärandist analüüsib allikate usaldusväärsust ja autori positsiooni. Selgitab inimeste suhet loodusega keskajal	Keskaegne ühiskond, feodaalkord, seisused Ülesanne: koostab mõistekaardi keskaegse ühiskonna tunnustest Keskaegne kunst ja arhitektuur Ülesanne: tuvastab pildidelt romaani ja gooti stiili tunnused Ristisõjad ja ristiusustamine Ülesanne: analüüsib katkendi põhjal ristisõdade põhjuseid Reformatsioon Ülesanne: arutelu: miks reformatsioon levis? Liivimaa kujunemine Ülesanne: ajajoone koostamine Talupoja- ja linnaelu Ülesanne: võrdlustabel etteantud tunnuste põhjal Martin Luther Ülesanne: kirjalik lühianalüüs Kirikud, linnamüürid Ülesanne: kodukoha pärandi kirjeldus Kroonikad Ülesanne: allikavõrdlus Põllumajandus, mets Ülesanne: lühikirjeldus
8. klass	UUSAEG Õpilane iseloomustab uusaja põhitunnuseid. Tunneb ära baroki ja klassitsismi tunnused. Selgitab ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid.	Absolutism, valgustus Ülesanne: mõistekaart Kunst ja arhitektuur Ülesanne: pildianalüüs Prantsuse revolutsioon Ülesanne: põhjus-tagajärg skeem

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	Eristab reforme ja revolutsioone Selgitab maailma muutuste mõju Eesti ajaloole. Analüüsib Euroopa riikide arengut ühe riigi näitel. Selgitab Ameerika Ühendriikide kujunemislugu. Toob näiteid kolonialismi aspektidest. Toob näiteid rahvastikurännetest Selgitab teadusliku maailmapildi kujunemist. Analüüsib teaduse ja tehnika mõju ühiskonnale. Kirjeldab meditsiini arengut. Iseloomustab poliitilisi õpetusi	Inglismaa ja Prantsusmaa Ülesanne: võrdlev tabel Pärisorjuse jaotamine Ülesanne: lühiessee Suurbritannia Ülesanne: ajajoone koostamine USA iseseisvumine Ülesanne: põhiseaduse põhimõtted Koloniaalimpeeriumid Ülesanne. rollimäng erinevatest vaatenurkadest Väljaränne Ameerikasse Ülesanne: kaarditöö Valgustus Ülesanne: isikuanalüüs(Newton) Tööstusrevolutsioon Ülesanne: plussid-miinused Vaktsineerimine Ülesanne: ajatelg Liberalism, konservatism Ülesanne: mõistete seostamine
9. klass	LÄHIAEG Iseloomustab lähiajaloo põhitunnuseid. Selgitab ajaloosündmuste põhjuse-tagajärje seoseid. Selgitab maailma sündmuste mõju Eesti ajaloole. Analüüsib Eesti omariikluse arengut Euroopa kontekstis. Selgitab Euroopa suurriikide ja USA rolli lähiajaloo.	Maailmasõjad, külm sõda Ülesanne: ajajoone koostamine I ja II maailmasõda Ülesanne: allikaanalüüs Iseseisvumine ja okupatsioonid Ülesanne: arutlev kiri 1918 ja 1991 Ülesanne: võrdlev analüüs Külm sõda Ülesanne: kaardianalüüs

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	Tunneb ära äärmusluse ja populismi tunnused. Iseloomustab nüüdisaja demokraatlikku ühiskonda. Kujundab ja põhjendab oma poliitilist eelistust. Analüüsib teaduse ja tehnika eetilisi küsimusi. Kirjeldab heaoluriigi arengut. Analüüsib allikate usaldusväärsust ja propagandat. Toob näiteid kultuuripärandist ja selle tähenduse muutumisest. Selgitab meditsiini arengut ja epideemiate tõrjet. Selgitab inimeste ja looduse suhteid ning ressursside kasutust.	Totalitaarsed režiimid Ülesanne: näidete analüüs Eesti ja EL Ülesanne: arutelu Kodanikuroll Ülesanne: argumenteeriv tekst Tuumaenergia, IT Ülesanne: juhtumianalüüs Sotsiaalsüsteemid Ülesanne: võrdlus Meedia ja plakatid Ülesanne: allikakriitika Mälestusmärgid Ülesanne: arutelu Pandeemiad Ülesanne: uurimistöö Keskkonnaprobleemid Ülesanne: probleemülesanded
--	---	---

HINDAMINE

Praktilised tööd: Hinnatakse õpilase oskust rakendada teoreetilisi teadmisi praktikas, tööprotsessi korrektsust, tulemuse kvaliteeti ja esitlusoskust. Hindamisel pööratakse tähelepanu nii töö planeerimisele, teostamisele kui ka analüüsile.

Loovülesanded: Hinnatakse õpilase loovust, originaalsust, ideede genereerimise oskust, probleemilahendusvõimet ja eneseväljendusoskust.

Tunnitöö: Hinnatakse õpilase aktiivsust tunnis, osalemist aruteludes, ülesannete lahendamise kiirust ja täpsust ning suutlikkust seostada õpitut varasemate teadmistega. Oluline on ka õpilase panus rühmatöösse ja koostöö teiste õpilastega.

Töövihiku harjutused: Hinnatakse õpilase arusaamist õpitust, oskust iseseisvalt ülesandeid lahendada ning korrektsust ja täpsust.

Teoreetilised teadmised: Hinnatakse õpilase faktiteadmisi, arusaamist mõistetest ja seostest ning oskust neid teadmisi rakendada. Hindamine võib toimuda suuliste vastuste, kirjalike tööde, testide või muude meetodite abil.

Ühiskonnaõpetuse ainekavad

Õppeaine kirjeldus

Ühiskonnaõpetusel on tähtis koht õpilaste sotsiaalse kompetentsuse kujunemises. Ühiskonnaõpetus aitab õpilasel arendada ettevõtlikkust ning kujuneda ennast teostavaks, kaasinimesi arvestavaks, sotsiaalselt pädevaks ja toimetulevaks ühiskonnaliikmeks.

Ühiskonnaõpetuse tunnis omandatud teadmised, oskused ja hoiakud seostuvad tihedalt teistes õppeainetes (ajaloos, geograafias, inimeseõpetuses jt) õpituga, olles aluseks elukestvale õppele.

Põhikooli ühiskonnaõpetus käsitleb kõige üldisemal kujul ühiskonna toimimist, kodaniku seoseid ühiskonna põhivaldkondadega (majanduse, poliitika ja õigusega), ent ka suhteid erinevate sotsiaalsete rühmadega. Kodanikuna mõistetakse demokraatliku ühiskonna liiget, kes suhtleb ühiskonna institutsioonidega, lähtudes oma huvidest ja võimalustest.

Ühiskonnaõpetusel on tähtis koht õpilaste väärtushinnangute ja hoiakute kujunemises, sh ettevõtlikkus, seaduste austamine, töökus, sooline võrdõiguslikkus, vabadus, kodanikualgatus, sotsiaalne õiglus ja kodanike võrdne kohtlemine, inimõiguste austamine, mõistev suhtumine erinevustesse, tauniv suhtumine eelarvamustesse, säästlik suhtumine keskkonda, lugupidav suhtumine teiste rahvaste ja maade kultuuritraditsioonidesse ning soov neid tundma õppida; oma maa kultuuripärandi väärtustamine; teadvustamine, et kõikide maailma riikide elatustase ei ole võrdne ja maailmas on palju vaesust ning paljude inimeste materiaalne heaolu on võimalikuks saanud looduse ja tuleviku arvelt jne.

Ühiskonnaõpetuse eesmärk on praktiliste ülesannete, probleemide analüüsimise ja ainealaste põhimõistete omandamise kaudu saada tervikpilt ühiskonna toimimisest. Tähtsal kohal on igapäevaeluga seonduvate probleemide lahendamine ning asjatundlike otsuste tegemise oskuste kujunemine, mis aitab õpilasel ühiskonnas toime tulla. Nii kujuneb õpilasel tervikpilt ühiskonnast, kus teadvustatakse inimtegevuse ja looduse vastastikust mõju ning väärtustatakse jätkusuutlikku eluviisi.

I kooliastmes on ühiskonnaõpetuse teemad lõimitud inimeseõpetuse ainekavva. II ja III kooliastmes õpitakse ühiskonnaõpetust eraldi aiena.

II kooliastmes tutvub õpilane oma lähiümbruse sotsiaalsete suhete süsteemiga, keskendudes sotsiaalselt erinevate isiksuste ja rühmade koosseksisteerimisele. Käsitletu keskmes on inimesed meie ümber, kool ning õpilase kodukoht.

III kooliastmes käsitletakse riiklike institutsioonide funktsioone ja toimimispõhimõtteid. Riigivalitsemisega tutvudes käsitletakse põhiseaduslikke institutsioone. Oluline on pöörata tähelepanu kodanikuõigustele ning poliitika avaldumisele igapäevaelus. Majandusteemade käsitlemine III kooliastmes keskendub isiklikule majandamisele, ettevõtlusele, riigi majanduse reguleerimisele ja turumajanduse sotsiaalsetele mõjudele. Ainet käsitletakse võimalikult igapäevaeluga seostatult.

Õppeprotsessis on oluline koht uurimuslikel õpivõtetel, mille toel omandavad õpilased probleemide seadmise, hüpoteeside sõnastamise, töö kavandamise ja korraldamise, kriitilise mõtlemise ning tulemuste tõlgendamise ja esitamise oskused, esitades materjale nii suuliselt kui ka kirjalikult ning kasutades näitlikustamiseks mitmesuguseid visuaalseid vorme ja võimaluse korral rakendatakse seda praktikas, nt demokraatia koolis, kodanikualgatus, vabatahtlik tegevus kodukohas jm.

Aktiivseks kodanikuks olemine tähendab kodanike kaasatust laiemalt, mitte ainult hääletamist valimistel. See avardab ka ühiskonnaõpetuse praktilise õppe võimalusi noorte jaoks, kes pole veel hääleõiguslikud (nt õpilaste võimekuse piires koolielu korraldamises, tarbijahariduses, kodanikualgatuses).

Õppes kasutatakse tehnoloogilisi vahendeid, sh IKT võimalusi.

II KOOLIASTME LÕPUKS TAOTLETATAVAD TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD

1. tunneb kodukoha kodanikuühendusi ja -algatusi;
2. teab lapse õigusi ja olulisemaid inimõigusi;
3. mõistab seaduse ees võrdsuse põhimõtet ja järgib seadusi;
4. rakendab demokraatia põhimõtteid koolielus ning toetab koolidemokraatiat oma käitumisega;
5. tunneb Eesti riigi põhiseaduslikke institutsioone ja olulisemaid ametikohti;
6. eristab fakti arvamusest ja hindab allikate usaldusväärsust;
7. viitab korrektselt kasutatud allikatele ja järgib autoriõigusi;
8. väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning oskab märgata ja taunida diskrimineerimist;
9. mõistab oma rolli kultuuri kandja ja loojana;
10. tunneb tervise- ja turvariske ning oskab vajadusel abi otsida;
11. planeerib teadlikult oma aega ja raha;
12. teeb vastutustundlikke tarbimisotsuseid.

III KOOLIASTME LÕPUKS TAOTLETATAVAD TEADMISED, OSKUSED JA HOIAKUD

1. Teab, et Eesti peab arvestama rahvusvahelise olukorra ja rahvusvaheliste suhetega.
2. Teab, kuidas kujunes ja kuidas toimib tänapäeva demokraatlik ühiskond.
3. Tunneb ära ja toob näiteid demokraatiakesksete tunnuste ja nende rikkumise kohta; toob näiteid, milliseid tagajärgi üksikisikule toob endaga demokraatia hävimine.
4. Märkab, mis võib ohustada demokraatiat tänapäeval, selgitab, tuginedes minevikunäidetele.
5. Teab Eesti riigi juhtimisega seotud põhiseaduslike institutsioonide ülesandeid.
6. Mõistab ühiskonnasektorite spetsiifikat ja rolli ühiskonnas.
7. Teab majanduse toimimise põhijooni, teab oma õigusi ja kohustusi tarbijana, oskab oma õigusi kaitsta.
8. Analüüsib oma võimalusi tulevase töötajana ja ettevõtjana ning kavandab edasist haridusteed lähtuvalt oma huvidest ja võimetest ning ühiskondlikest teguritest.
9. Seostab demokraatiat inimõiguste kaitsega.
10. Analüüsib õiguste ja kohustuste, vabaduse ja vastutuse seost.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

11. Teab, et Eesti Vabariigi põhiseadus on kõrgeim õigusakt ja oskab sealt leida vajalikku infot.
12. Teab ja väärtustab kodanikuühiskonna võimalusi korraldada elu kodukohas, piirkonnas, riigis ja rahvusvaheliselt.
13. Teab Eesti riigi ja selle kodanike õigusi, võimalusi ja kohustusi, mis tulenevad Euroopa Liidu liikmesusest.
14. Hindab infoallikaid kriitiliselt ja kujundab oma arvamuse, järgib autoriõiguse ja intellektuaalse omandi kaitse põhimõtteid.
15. Märkab kultuuride ja sotsiaalsete rühmade mitmekesisust, diskrimineerimist, sekkub oma võimaluste kohaselt.
16. Analüüsib tervise- ja turvariske, oskab vältida ohtusid ja teab, kust vajaduse korral otsida.

	ÕPITULEMUSED	ÕPPESISU
6. KLASS	SOTSIAALSED SUHTED JA KOGUKOND Teab Läänemere-äärseid riike ja näitab neid kaardilt. Esitab positiivseid ja negatiivseid näiteid riikidevahelisest koostööst või selle puudumisest. Toob näiteid koostööst oma kogukonnas. Loetleb kodukohas lahendamist vajavaid probleeme ja pakub neile lahendusi. Leiab eakohaseid võimalusi eneseteostuseks kogukonna liikmena. INIMÕIGUSED, VÄÄRTUSED JA	Läänemeri; Läänemere-äärsed riigid; Eesti naabrid. Ülesanded: Kaarditöö: riikide märkimine; paaritöö „Eesti ja naabrid“; lühiviktoriin. Riikidevaheline koostöö; koostöö kasu ja probleemid Ülesanded: Rühmatöö: näidete kogumine; pluss–miinus tabel; arutelu. Kogukond; kodanikuühendused; noorte koostöövormid. Ülesanded: Ajurünnak; kogukonnakaardi või plakati koostamine. Kohalik elu; probleemid ja lahendused. Ülesanded: Probleemikaart; rühmaarutelu; lahenduste esitlemine. Osalemine kogukonnaelus; vabatahtlik tegevus. Ülesanded: Arutelu „Mida mina saan teha?“; isiklik mini-tegevusplaan.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	KULTUURILINE MITMEKESISUS Nimetab inimõigusi ja selgitab nende olulisust. Nimetab lapse õigusi ja kohustusi, märkab rikkumisi ja otsib abi. Toob näiteid, kuidas inimeste õigused on seadusega kaitstud. Kaitseb seisukohta, et keegi ei ole seadustest kõrgemal. Tunneb ära kultuurikonfliktid ja kultuurilise diskrimineerimise. Mõistab, et inimesed võivad näha maailma erinevalt. Toob näiteid erinevatest kultuurinähtustest. Toob näiteid kultuurilise enesemääratluse tunnustest. DEMOKRAATIA PÕHIMÕTTED JA ÕPILASTE OSALUS Kirjeldab demokraatia põhimõtete toimimist koolis. Osaleb klassi otsustusprotsessides demokraatia põhimõtteid arvestades. MEEDIA, INFO JA TURVALISUS Leiab ja võrdleb infot erinevatest allikatest. Selgitab fakti ja arvamuse erinevust	Inimõigused; inimväärikus. Ülesanded: Õiguste sorteerimine; näited igapäevaelust. Lapse õigused ja kohustused; abi saamine. Ülesanne: Juhtumite arutelu; rollimäng „Kust saada abi?“. Seadused; õiguste kaitse Ülesanded: Näidisolukordade analüüs; arutelu. Õigusriik; võrdsus seaduse ees. Ülesanded: Väikeväitlus; põhjenduste koostamine. Kultuuriline mitmekesisus; diskrimineerimine Ülesanded: Juhtumianalüüs; rollimäng Erinevad vaatenurgad; empaatia Ülesanded: Arvamusring; vaatenurkade võrdlus. Traditsioonid; kombed; kultuur. Ülesanded: Õpilaste kogemuslood; lühiesitlused. Rahvus; keel; väärtused; traditsioonid Ülesanded: „Minu identiteet“ tööleht Demokraatia; õpilasesindus; koolidemokraatia. Ülesanded: Kooli juhtimise skeemi uurimine; intervjuu. Arutelu; hääletamine; kokkulepped. Ülesanded: Klassireeglite või ürituse otsustamine; hääletus. Infoallikad; usaldusväärsus. Ülesanded: Infootsingu ülesanne; allikate võrdlus. Fakt ja arvamus Ülesanne: Lausete sorteerimine; näited meediast
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	Kasutab viitamist nõuetekohaselt Toob näiteid isikut tõendavate dokumentide õigest ja valest kasutamisest Loetleb tervise- ja turvalisuseohtusid, oskab abi otsida. Nimetab ohtusid internetis ja käitub ohutult. Teab internetipanga ja pangakaardi kasutamise seotud ohtusid. TÖÖ JA TARBIMINE Oskab oma aega ja tegevusi planeerida. Toob näiteid seaduslikest rahateenimise võimalustest. Koostab eelarve etteantud piirides Kirjeldab säästmise võimalusi igapäevaelus. Selgitab vajaduste, soovide ja võimaluste erinevusi.	Viitamine; autoriõigus Ülesanne: lihtne uurimisülesanne koos viitamisega Isikut tõendavad dokumendid; privaatsus Ülesanne: Õige-vale olukordade arutelu. Turvaline käitumine; hädaabi Ülesanded: Oluolukordade pildianalüüs; rollimäng Internetiohud; digiturvalisus Ülesanne: Digiohutuse reeglite koostamine. Rahalised ohud; turvaline digikäitumine. Ülesanne: Näidisolukordade arutelu; plakat. Aja planeerimine, eesmärgid Ülesanne: nädalaplaani koostamine Töö, sissetulek, eakohane töö Ülesanne: ajurünnak, tööliikide sorteerimine Tulud ja kulud, eelarve Ülesanne: lihtsa eelarve koostamine Säästmine; vastutustundlik tarbimine. Ülesanne: säästuideede kogumine, plakat Vajadused, soovid, valikud Ülesanne: kaartide sorteerimine, olukorra analüüs
9. klass	ÜHISKOND JA RAHVUSVAHELISED SUHTED Analüüsib suur- ja väikeriikide, naaberriikide, demokraatlike ja mittedemokraatlike riikide suhteid Selgitab riikide koostööd rahvusvahelistes organisatsioonides.	Riikidevahelised suhted; suur- ja väikeriikide roll; naaberriikide koostöö ja pinged; demokraatlikud ja autoritaarsed riigid rahvusvahelistes suhetes Ülesanded: kaarditöö: riikide tähistamine; rühmaarutelu näidete põhjal; juhtumianalüüs suur- ja väikeriikide Rahvusvahelised organisatsioonid (ÜRO, NATO, EL); koostöö eesmärgid; liikmesuse tähendus.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

		Ülesanne: Rühmatöö: liikmesriikide ja organisatsioonide võrdlus; arutelu koostöö eesmärkidest; lühiesitus.
	DEMOKRAATLIK ÜHISKOND JA OSALUS Teab demokraatlikus ühiskonnas osalemise võimalusi.	Kodanikuosalus; valimised; arvamused; kodanikualgatused; vabaühendused. Ülesanne: Arutelu ja näidete kogumine; rollimäng „Kuidas osaleda?“; plakati koostamine.
	Selgitab võimude lahususe põhimõtet.	Seadusandlik, täidesaatev ja kohtuvõim; tasakaal ja kontroll. Ülesanne: skeemide joonistamine; näidete analüüs; rühmatöö arutelu.
	Loetleb demokraatliku ühiskonna tunnuseid ja erinevust diktatuuriga	Demokraatia tunnused; diktatuur; poliitilised vabadused; võimu koondumine Ülesanne: Tabeli koostamine; juhtumianalüüs; väikevõitlus
	Toob näiteid demokraatia põhimõtteid järgivatest käitumistest.	Sallivus; kaasamine; seaduste järgimine; arutelukultuur Ülesanne: Rühmatöö; arutelu; käitumisreeglite loomine klassile.
	Selgitab avaliku konkursi tähtsust.	Läbipaistvus; võrdsed võimalused; avalik sektor ja personalivalik. Ülesanne: Näidete analüüs; diskussioon; mini-presentatsioon.
	Märkab ohtu demokraatiale ja on valmis sellele vastu seisma.	Demokraatia ohud; kodaniku vastutus; aktiivne hoiak Ülesanne: Juhtumite analüüs; rollimäng; arutelu tegevusvõimalustest
	RIIK, ÕIGUS JA VALITSEMINE Eristab riigi-, era- ja kodanikusektorit ja toob näiteid koostööst.	Riigi-, era- ja kolmas sektor; rollid ühiskonnas; koostöövormid Ülesanne: Juhtumite analüüs; rühmatöö; plakati loomine koostöö näidetega.
	Teab, mis on õigusriik ja selgitab toimimise põhimõtteid	Õigusriik; seaduste ülimuslikkus; õiguskindlus; sõltumatu kohus. Ülesanne: Arutelu ja skeemi koostamine; näidete analüüs

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	Nimetab põhiseaduse abil riigiorganite ülesandeid Teab, kuidas kodanikud ja mittekodanikud saavad ühiskonda mõjutada. Analüüsib enda võimalusi kooli, kogukonna ja KOV tasandil MAJANDUS, TÖÖ JA TARBIMINE Kirjeldab erinevate majandussüsteemide tunnuseid ja toimimist. Selgitab maksude vajalikkust ja eristab otseseid ja kaudseid makse Analüüsib inimeste tarbimiskäitumist Selgitab liigtarbimise põhjusi ja mõju. Analüüsib palgatöötaja ja ettevõtja tegutsemist Teab, mis on sotsiaalne ettevõtlus. SOTSIAALSED SUHTED, KULTUUR	Põhiseadus; Riigikogu; Vabariigi Valitsus; President; kohalik omavalitsus Ülesanne: Kaardistamine; rühmatöö; esitlus. Kodanikuõigused; osalusvõimalused; petitioonid; avalik arvamus Ülesanne: Näidete kogumine; arutelu; lühiesitlused Noorte osalus; kohalik poliitika; kaasamine Ülesanne: Projekt või miniarendus; arutelu; tegevusplaani koostamine. Turumajandus; käsumajandus; segamajandus Ülesanne: Tabeli koostamine; näidete analüüs; arutelu Maksud; riigieelarve; avalikud teenused Ülesanne: Arutelu; maksude näidete kogumine; väike arvutusülesanne Tarbimine; valikud; väärtused; reklaami mõju Ülesanne: Juhtumianalüüs; plakat; diskussioon Liigtarbimine; keskkonnamõju; sotsiaalsed tagajärjed Ülesanne: Juhtumianalüüs; arutelu; ideede kogumine Tööturg; ettevõtlus; vastutus ja riskid. Ülesanne: Rühmatöö; juhtumite analüüs; plakat või esitlus Sotsiaalne ettevõtlus; ühiskondlik kasu Ülesanne: Näidete kogumine; arutelu; mini-projekt Õigused ja kohustused; vastutus; rollid. Ülesanne: Juhtumite arutelu; skeemide koostamine; rühmatöö
--	--	---

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	JA IDENTITEET Toob näiteid õigustest ja kohustustest eri elusfäärides Selgitab soorollide ja stereotüüpide mõju valikutele Võrdleb tõekspidamisi ja praktikaid eri kultuurides. Mõistab koostöövajadust kultuuriliste erimeelsuste korral. Analüüsib diskrimineerimisjuhtumeid ja pakub lahendusi. Toob näiteid kultuurilaenudest eesti kultuuris Selgitab identiteedi liike ja mitmikidentiteeti. Toob näiteid stereotüüpidest ja vaenukõnest. Analüüsib oma kultuuritarbimist Selgitab kultuuripärandi tundmise olulisust.	Sugu ja ühiskond; soostereotüübid Ülesanne: Diskussioon; juhtumi analüüs; plakati loomine. Kultuur; subkultuurid; väärtused. Ülesanne: juhtumite analüüs; rühmatöö; arutelu. Kultuuridevaheline suhtlus; konfliktide lahendamine Ülesanded: Rollimäng; juhtumianalüüs; arutelu Diskrimineerimine; võrdsus; inimõigused. Ülesanded: Juhtumite analüüs; arutelu; plakati koostamine Kultuurimõjud; kultuuriline vastastikmõju Ülesanded: Arutelu; näidete kogumine; lühiesitlus. Sotsiaalne, kultuuri- ja rahvuslik identiteet Ülesanded: Rühmatöö; tööleht; arutelu Sallimatus; vaenukõne; ühiskondlik oht Ülesanded: Näidete analüüs; arutelu; rollimäng Kultuuritarbimine; meedia; vaba aeg Ülesanded: Iseseisev analüüs; plakat või esitlus Kultuuripärand; identiteet; järjepidevus Ülesanded: Juhtumianalüüs; arutelu; plakati koostamine Eesti kultuur rahvusvaheliselt Ülesanded: Juhtumite kogumine; arutelu; lühiesitlus
--	---	--

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

	Toob näiteid Eesti kultuuri levikust maailmas. TURVALISUS JA RISKID Analüüsib riske ja lahendab ohuolukordi INFOALLIKAD JA MEEDIAKIRJAOSKUS Leiab allikatest infot oma arvamuse kujundamiseks Tunneb ära valeuudise ja propaganda. Kasutab allikaid, viitab ja tsiteerib nõuetekohaselt.	Riskid; turvalisus; kriisiolukorrad; vastutustundlik käitumine Ülesanded: Juhtumite analüüs; rollimäng; arutelu ja käitumisplaan Infootsing; allikate usaldusväärsus. Ülesanded: Allikate võrdlus; mini-uuring; arutelu. Valeinfo; propaganda; mõjutamine. Ülesanded: Näidete analüüs; arutelu; rollimäng. Viitamine; tsiteerimine; akadeemiline ausus Ülesanded: Uurimistöö; viitamise harjutus; lühiesitlus
--	---	---

HINDAMINE

Praktilised tööd: Hinnatakse õpilase oskust rakendada teoreetilisi teadmisi praktikas, tööprotsessi korrektsust, tulemuse kvaliteeti ja esitlusoskust. Hindamisel pööratakse tähelepanu nii töö planeerimisele, teostamisele kui ka analüüsile.

Loovülesanded: Hinnatakse õpilase loovust, originaalsust, ideede genereerimise oskust, probleemilahendusvõimet ja eneseväljendusoskust.

Tunnitöö: Hinnatakse õpilase aktiivsust tunnis, osalemist aruteludes, ülesannete lahendamise kiirust ja täpsust ning suutlikkust seostada õpitut varasemate teadmistega. Oluline on ka õpilase panus rühmatöösse ja koostöö teiste õpilastega.

Töövihiku harjutused: Hinnatakse õpilase arusaamist õpitust, oskust iseseisvalt ülesandeid lahendada ning korrektsust ja täpsust.

VANA-VIGALA PÕHIKOOLI AINEKAVA

Teoreetilised teadmised: Hinnatakse õpilase faktiteadmisi, arusaamist mõistetest ja seostest ning oskust neid teadmisi rakendada. Hindamine võib toimuda suuliste vastuste, kirjalike tööde, testide või muude meetodite abil.